

Mindaz, amit eddig elmondtam, a mi személyes halottainkra vonatkozik, akik valamikor szűkebb családi körünkhöz tartoztak.

De nekünk még egy nagyobb családnak is van, unitárius anyaszentegyházunk. Ennek a lelki közösségnek, ennek a nagyobb családnak is vannak halottai. Azok a személyek, akik egyházunknak kimagasló alakjai, egyéniségei voltak. Akik szellemükkel, jellemük erejével vagy tetteik nagyságával túntek ki. Kiket az Isten gondviselés gyanánt küldött egyházunknak. Ezek a személyek példamutató életükkel a megbecsülés és tisztelet alanyaivá váltak egyházunkban, kiknek emlékéhez időnként elzarándokol a hálás szívű utókor. Az ilyen megemlékezés mindig nagy nevelő és léleknevelő hatással jár. Minél sötétebb körülöttünk a világ, minél nagyobb terhek nyomják a vállunkat, annál inkább szükségünk van a múlt lelkesítő üzenetére. Jöhetnek időszakok, amikor az ilyen megemlékezések valóságos életszükségletté válnak. Mint beteg szervezetnek az orvosságra, úgy van szükség a múlt lelkesítő példájára a megaláztatások, a csüggedések idején. Ilyenkor a múlt felidézése, elfelejtett nagyjainknak példamutató élete hitet, önbizalmat, reménységet ébreszt bennünk. Japánban ma is megvan az a szokás, hogy időnként a szülő, az apa gyermekét kiviszi a temetőbe, az ősök sírjához, és ott felidézi emléküket. Nagyszerű nevelési módszer. Hasonló Benedek Elek végrendeletéhez: „Gyere ki a temetőbe, fiam!”

Hála a gondviselő Istennek, az unitáriusoknak nagyon sok tiszteletet és hála-t követelő, emlékezésre méltó síremlékük van. Az első és minden síremlék mellett a legszomorúbb, de egyben a legdicsőbb, Déva vára. Ennek omladozó kövei őrzik első püspökünk, Dávid Ferenc emlékét, aki e vár falai között mártírhalált szenvedett.

Apostoli lelke, fennkölt szelleme, bátor alakja ma is példakép egyházunkban. De példaképet látnak benne azok is, akik szorosan nem tartoznak egyházunkhoz. Nagy megtiszteltetés az unitáriusokra az a tény, hogy a jelenkori irodalom képviselői, akik a társadalmi élet problémáival foglalkoznak és a lelkiismereti szabadság eszméjét tárják az olvasók elé, műveikhez ihletet, magot, gondolatot Dávid Ferenc korából és idejéből merítenek. Hálás kegyelettel gondolok egyházunk nem régen elhunyt főgondnokára, aki írásos emléket állított azoknak, „akik előtte jártak”.

Villanásszerűen átgondolva a nehéz évszázadokat, szálljunk lélekben Déva várából át Dávid Ferenc szülővárosába, Kolozsvárra és ott is a házsongárdi temető legmagasabb pontjára, ahol örök álmukat alusszák egyházunk nagy jötevői, a jötevők fejedelme, Berde Mózes és a nagy filozófus Brassai Sámuel professor. Innen néz le ránk a népdalköltő és népdalgyjűjtő Kriza János is, aki annyi elismerést és dicsőséget szerzett az unitárius egyháznak. És még hányan voltak? De a „tábornokok” és hadvezérek mellett hadd emlékezzünk meg a kőzatonákról is, gyülekezeteink jötevőiről, előjáróiról, gondnokairól és keblitanácsosairól, akik az egyes egyházközösségekben évtizedeken át, akár közmunkával, akár anyagi áldozathozattal vagy példás egyházépítő munkával építették anyaszentegyházunk épületét, és most kint a temetőben csendesen pihennek. A reájuk való emlékezés kötelességet jelent. Azt a kötelességet, hogy kövessük példájukat. Erre az apostol szavai is figyelmeztetnek bennünket: „Emlékezzetek meg a ti előjáróitokról, akik szólották néktek az Isten beszédét és figyelmezően az ő életük végére, kövessétek hitőket!”

Szükséges, hogy olykor-olykor megemlékezzünk azokról, akik előttünk jártak, hogy okuljunk, reménységet, hitet merítsünk jelen életünk küzdelmeihez.

De azért is fel kell keresnünk drága halottaink sírját, hogy hálaikat és kegyeletünket lerójuk irántuk. Ámen.

KERESZTES SÁNDOR

KÉSZÍTSÉTEK AZ ÚRNAK ÚTJÁT!

Lk 3,4

Az út hasznáival és jelentőségével mindnyájan tisztában vagyunk. Kiterjedt földterületek megművelésének, altalajkincesk kiaknázásának, az emberi érintkezésnek az út az egyik legfontosabb eszköze.

Figyeljétek csak meg; amikor például egy vágteret kijelölnek, az útkészítés az első mozzanat. Emberek, erőgépek szállják meg a területet, és fákat irtanak, patakokat áthidálnak, dombokat levágnak, mocsarakat feltöltötenek, köveznek, sáncolnak, hogy a járható úton fennakadás nélkül szállíthassák a kitermelt anyagot.

Nemcsak a szárazföldön, hanem a vízben, levegőben is szükséges az útverés. Ki tudja, hogy hány hajó és hány tengerész életébe, gondjába, szenvedésébe került, amíg a ma ismert tengeri utakat megszábták, feltérképezték?

Vagy gondolatok az útkutatásra! Szívszorongva, esetleg kételkedve vártatok a tévé előtt, hogy a Holdra lépő első embert megpillantsátok, de vajon tudjátok-e, hogy addig a lépésig mennyi időt, pénzt, anyagot, töprengést áldoztak a tudósok, hogy az odavezető utat kiszámítsák, megismerjék, kitapasztalják? Ma ezen az úton mondhatni veszélytelenül közlekedhetnek az emberek vagy az automata műszerek.

A célkitűzés elérésének egyik legfontosabb eszköze tehát a járható út.

Ezt az igazságot ismerte fel Keresztelő János, amikor népének sorsán, jövőjén töprengett. A próféta ismerte a palesztinai falvak és városok közötti utakat. Ismerte azokat is, amelyeken betörték a római hódítók, de ő mégsem ezekről az utakról beszélt. Tudta, hogy azok az utak csak gazdasági, politikai szerepet töltenek be, hogy azokon áramlik a pénz, a kenyér, a fegyver, a könny, a szenvedés. Tudta, hogy azok az utak, amelyek hazájába vezették a hódítókat, a történelem törvényszerűsége folytán ki is vezetik őket és ismét független lesz az ország s benne boldog a nép. E megvalósulás előtt azonban ott állt egy nagy HA. Ez a HA pedig a próféta ajakán ilyen követelményekkel lépett fel:

— Szabad lesz az ország és boldog a nép, ha az életéből kizárja az önos érdekét s a közösségért tesz s remél!

— Szabad lesz az ország és boldog a nép, ha az nem fordul el Istentől, ha körömszakadtáig őrzi a hitet, hogy a hit is megőrizhesse őt!

— Boldog lesz a nép, ha az utakat nemcsak kenyérszerzésre használja, hanem arra is, hogy eljusson a kismimizett testvérhez, a megbántott családhoz, az arcul vert emberhez, az ösök sírjához s mindahhoz, ami a lelkükhöz közel áll.

Térjétek meg és teremjétek jó gyümölcsöt, hirdette Keresztelő János népének. Álljatok meg a romlásba vezető úton, álljatok meg a széthúzás, a kicsinyhitűség útján, mert amelyik fa jó gyümölcsöt nem terem, az kivágattatik és tüzre vettetik. Izrael népe! — harsogott, parancsolt és ostorozott Keresztelő János —, nyisd ki szemed, nézz a holnap felé s tégy érettük, mert ha nem, kivág a történelem fejszéje, s a pusztulás sírjában megemésztetel... Íme utánam érkezik egy ember, akinek saruját sem vagyok méltó megoldani, aki teljes a szentlélek tüzével, aki meg fog tartani az életnek, csak fogadjátok magatok közé őt! Szívetekben készítetek hát utat! Irtsátok a gonosz bozótosait, töltsétek be az embertelenség ingoványait, hogy eljuthasson hozzátok az, aki a történelem mélyéből már elindult, hogy megtartóknak legyen.

E megtartó názáreti Jézus születésének örömnapijához, karácsonyhoz közeledünk mindnyájan. Jézushoz azonban nem lehet eljutni árkon és bokron! Hozzámenni csak elkészített úton, egyengetett ösvényen lehet. Ezért szól hozzánk is Keresztelő János felhívása: készítsétek az Úrnak útját, egyengessétek az ő ösvényét...

Tudom, hogy sokan így gondolkoznak: miért kell erre figyelmeztetni, hiszen hetek óta egyebet sem teszünk, csak karácsony ünnepére készülünk?!

— Én, szól az egyik, elintéztem a karácsonyi szabad napomat. Házam népével együtt ünnepelhetek.

— Én, szól a második, szeretteimnek már megvásároltam az ajándékokat.

— Én, szól a harmadik, gondoskodtam ételről, italról, tüzelőről, hogy zavartalan, kellemes legyen karácsony ünnepe.

— Én, szól a negyedik, a századik, megrendeltem a karácsonyfát, nagymosást végeztem, a padlástól a pincéig a házat kitakarítottam, felújítottam a szoba berendezését, hogy karácsonyt még inkább megtisztelhessem...

Igy nyilatkoznak sokan, és sérti önérzetüket, ha az evangélium mégis figyelmeztet: készítsétek az Úrnak útját!

Bizony, az elmondottak szépek, jók, hasznosak, de a készület lényege mégsem ezekben áll... Ha egy külföldi vendéget a legnagyobb mértékben meg akarunk tisztelni, akkor a fogadtatás külsőségein túl az ő nyelvéből is betanulunk valamit, s azzal fogadjuk. Nos hát, Jézus lelki-vendég, a külsőségeken túl lelkiekkel fogadjuk őt. Gyakoroljuk magunkat ezen a téren, hogy amikor megérkezik, őszintén mondhassuk:

- Mester, tékozló fiú voltam, de íme hazatértem én!
- Mester, Zakeus voltam, de íme üdvösség költözött házamba!
- Mester, lusta szolgál voltam, de íme a talentumokat kamatoztattam!
- Mester, lévita voltam, de nézd, a szenvedőhöz lehajoltam!
- Mester, bűnös asszony voltam, de nézd, angyallá tisztultam!...

Így készítsünk utat Jézus érkezésének! Legyünk teljesek ezzel az elhatározással, hogy ne csak formáság legyen a mi ünnepünk, hanem életformáló áldott valóság. Amen.

KERESZTES SÁNDOR

PÉTER, A KŐSZIKLA

Mt 16,18

A székely embernek különösebbképpen nem kell bemutatni a sziklát. Balladák, legendák, népdalok, népmesék középpontjában megtalálható, s mint Órkó, Ünökő, Likaskő, Oltárkő izen az utókornak különböző történeteket. De túl a szívhez szóló hagyományokon, a székely ember a valóságban is sokszor látja a sziklát.

— Ha ekéjét beleakasztja a földbe, helyenként éles csikorgással súrolja a sziklát.

— Ha tempós lendülettel húzza a kaszát, helyenként ki kell, hogy zökkenjen a ritmusból, mert ott fekszik a kaszát ölő szikla.

— Ha a fadöntés gondjával vagy a kirándulás megnyugtatóásával járja a Hargitát, a fenyők gyökere között megtalálja a sziklát. Vagy megtalálja növényzetet nem tűrő egyeduralkodóként is, amelyre csak a nyakficam kockázatával lehet feltekinteni.

Ha a fa jellemző a székelység életére, hiszen mindenütt „Erdővidék“ a mi hazánk, ugyanakkor a szikla is jellemző, hiszen egymagában vagy darabra törve, haszontalanul heverve vagy hasznosan beépítve, de mindenütt megtalálható.

Ennek a sziklának sok tulajdonsága ismerős előttünk. Mindenekelőtt: tömör, súlyos, erős, rendíthetetlen. Nem tévedünk, amikor a hasonlatban így nyilatkozunk: erős, mint a szikla, dacos, mint a szikla, sziklanyugalma van és így tovább.

A szikla tulajdonságait Jézus is ismerhette. Ő, aki rajongott a természetért, aki beszédeiben megszólaltatta még a vadvirágot is, bizonyára járt a Sinai-vagy a Nébő-hegy sziklái között. S akiben mély nyomot hagyott minden életrezdülés, hogyne hagyott volna mély nyomot egy-egy sziklaszál sokatmondó néma beszéde? Hogyne ismerte volna fel a szikla évezredekkel dacoló erejét; hogy a vihar, amely az erdőket, városokat földig tarolja, alig hagy nyomot tömör, súlyos testén; s hogyne ismerte volna fel, hogy népek jönnek, népek elmúlnak, de még akkor is áll a szikla, az idők szemtanúja?!... Hát akkor a maga helyén miért nem hivatkozott rá? Léleképítő munkájában miért nem alkalmazta tömör alapnak? Cézárea Filippi környékén hogyan mondhatta Péternek: te kőszikla vagy és reád építem fel az én anyaszentegyházamat? Vajon ő, aki tisztában volt a szikla tulajdonságaival, hogyan tévedhetett ekkorát? Hát nem az lett volna a helyesebb, ha így szól: kősziklára építem fel az én anyaszentegyházamat?! Hát egy embert, legyen az Péter vagy bárki más, a megmaradás szempontjából fölébe lehet-e emelni a sziklának? Hát nem azt bizonyítja az élet, hogy az ember esendő, múló lény? De igen, testvéreim, s mégis, amikor Jézus Péterre és nem a kősziklára alapozott, nem tévedett. Nem tévedett, mert bár igaz, hogy erős a szikla, az ember annál mégis erősebb. Erősebb, mert az ember maga a mindig